

Sprawozdanie z realizacji cyklu *Spotkania ze źródłem archiwalnym* w 2022 roku

W ramach cyklu *Spotkania ze źródłem archiwalnym* w 2022 r. odbyło się sześć spotkań. Organizatorami cyklu są: Archiwum Państwowe w Kielcach oraz Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Dwa pierwsze spotkania odbyły się w systemie stacjonarnym, z zachowaniem obowiązujących obostrzeń sanitarnych, w Archiwum Państwowym w Kielcach. Sesja została nagrana, a zapis wideo udostępniony na kanale YouTube Archiwum pod adresem: <https://www.youtube.com/channel/UC4I5GvnRlMwjEj0fNqdbdtw>

Pierwsze ze spotkań odbyło się 26 stycznia 2022 r., zatytułowane zostało: *Służba cywilna w źródle archiwalnym*. Podczas spotkania wystąpiło czworo referentów. Jako pierwsza wystąpiła dr hab. prof. UJK Elżbieta Słabińska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) z referatem *Zasoby ludzkie w administracji ogólnej woj. kieleckiego w II Rzeczypospolitej*. Dr Barbara Łabędzka (Towarzystwo Dawida Rubinowicza w Bodzentynie) przedstawiła sylwetkę Franciszka Reszczyka – pracownika Magistratu ostrowieckiego, jego życie i śmierć (1902–1944). Reszczyk zaangażował się w pracę dla podziemia niepodległościowego, za co zapłacił najwyższą cenę. Następne było wystąpienie Krzysztofa Myślińskiego (Kieleckie Towarzystwo Naukowe), zatytułowane *Mieszkania dla urzędników wojewódzkich. O urzędowych inwestycjach budowlanych w pierwszych latach niepodległości w aktach Archiwum Państwowego w Kielcach*. Archiwum Państwowe w Kielcach reprezentowała Iwona Pogorzelska, która przedstawiła referat *Urzędy służby cywilnej dwudziestolecia międzywojennego w świetle archiwaliów z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach (wybrane przykłady)*. Spotkaniu towarzyszyła wystawa *Urzędy i urzędnicy w dokumencie archiwalnym* – przygotowana przez Łukasza Gulдона i Iwonę Pogorzelską z Archiwum Państwowego w Kielcach. Na plakacie i zaproszeniu promujących spotkanie zaprezentowany został projekt dawnego budynku urzędniczego w Kielcach, róg ul. Żeromskiego i ul. Prostej (Archiwum Państwowe w Kielcach, Urząd Wojewódzki w Kielcach I, sygn. 14731, k. 4-7).

Drugie spotkanie odbyło się 30 marca 2022 r. i przyjęło formę konferencji. Było ono zatytułowane: *Armia Krajowa w źródle archiwalnym*. Konferencja składała się z dwóch części. Moderatorem pierwszej był dr hab. prof. UJK Jerzy Gapys

(Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach). Jako pierwsza wystąpiła Grażyna Szkonter („Rodzina Policyjna 1939 r.”), przedstawiając sylwetkę pułkownika Jana Białego i *Pamiętnik Cichociemnego*. Jako drugi swój referat zaprezentował Tomasz Świątkowski (doktorant, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), wystąpienie nosiło tytuł *Henryk Pawelec, ps. Andrzej – sylwetka partyzanta ziemi świętokrzyskiej*. Następnym referentem był Kamil Mucha (student, Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach), który przedstawił sylwetkę *Zbigniewa Kruszelnickiego „Wilk” – próba charakterystyki postaci*. Jako następna swoje wystąpienie pt. *Zbigniew Kruszelnicki „Wilk” i jego oddział „Wilków” – pamiątki w Izbie Pamięci Szkoły Podstawowej nr 18 w Kielcach* miała Izabela Dudek (nauczycielka, Szkoła Podstawowa nr 18 w Kielcach).

Moderatorem drugiej części była Anna Smorąg (Archiwum Państwowe w Kielcach). Jako pierwsza wystąpiła dr Barbara Kasprzyk-Dulewicz (Muzeum Historii Kielc) i przedstawiła historię Zbigniewa Kruszelnickiego „Wilka” w świetle dokumentów rodzinnych. Kolejne wystąpienie należało do Dionizego Krawczyńskiego (prezesa Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznych „JODŁA”), zatytułowane było *Normalny bohater*. Ewa Lewicka i Elżbieta Woźniczka (Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach) w referacie *80 rocznica Armii Krajowej* dokonały prezentacji wystawy przygotowanej przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach. Prelegenci Konrad Maj, Waldemar Chamala (Archiwum Państwowe w Kielcach) przedstawili *Wybrane archiwalia dotyczące Armii Krajowej z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach*. Spotkaniu towarzyszyły dwie wystawy: *„Zbigniew Kruszelnicki »Wilk« i jego oddział »Wilków«” – pamiątki w Izbie Pamięci Szkoły Podstawowej nr 18 w Kielcach*. Wystawa przygotowana została przez Izabelę Dudek (nauczycielka, Szkoła Podstawowa nr 18 w Kielcach). Druga wystawa, przygotowana przez Konrada Maja i Waldemara Chamalę z Archiwum Państwowego w Kielcach, nosiła tytuł *Do wolnej Polski nam powrócić daj... – Armia Krajowa w dokumencie archiwalnym*.

Trzecie spotkanie, zatytułowane: *Taniec w źródle archiwalnym*, odbyło się 25 maja 2022 r. Pierwsze wystąpienie *Piotr Gan jako etnograficzne źródło informacji o tańcach ludowych Kielecczyny* należało do dr. Krzysztofa Karbownika (Muzeum Wsi Kieleckiej). Paulina Kaleta (Archiwum Państwowe w Kielcach) przedstawiła prezentację na temat *Taniec w świetle archiwaliów z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach*. Dr hab. prof. UJK Sylwia Konarska-Zimnicka (Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach) wygłosiła referat *Tańce dworskie (i nie tylko) w XV i XVI wieku*. Spotkaniu towarzyszyła wystawa *Kukułeczka kuka, chłopiec panny szuka... – materiały archiwalne dotyczące tańca w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach*, przygotowana przez Paulinę Kaletę (Archiwum Państwowe w Kielcach).

Czwarte spotkanie przyjęło formę konferencji. 6 lipca 2022 r. w ramach cyklicznych *Spotkań ze źródłem archiwalnym* odbyła się konferencja popularnonaukowa *Społeczność żydowska w źródle archiwalnym*. Moderatorem części pierwszej był dr hab. prof. UJK Jerzy Gapys (Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach). Jako pierwszy swoje wystąpienie *Stosunek Stronnictwa Narodowego wobec mniejszości żydowskiej w województwie kieleckim (aspekty gospodarcze)* wygłosił Łukasz Ospara (doktorant, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach). Następnym referentem, Piotr Kądziała (doktorant, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), przygotował wystąpienie zatytułowane *Professorowie Marian Eiger i Maksymilian Rose – wybrane sylwetki naukowców żydowskiego pochodzenia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (1919–1939)*. Dr Dominik Flisiak wystąpił z przemówieniem *Żydowskie życie polityczne w pierwszych latach w powojennej Polsce (1944/45–1949/50)*. Pytania, odpowiedzi i możliwości badań. Agnieszka Malinowska (Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie oddział Muzeum Wsi Kieleckiej) wygłosiła mowę zatytułowaną *Cmentarz żydowski w Starachowicach. Historia i współczesność*.

Moderatorem części drugiej była Wiesława Rutkowska (Archiwum Państwowe w Kielcach). Kolejne wystąpienie, *Obraz ulicy żydowskiej w literaturze pięknej*, należało do Sary Kosno (studentka, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach). Konrad Maj (Archiwum Państwowe w Kielcach) przygotował wypowiedź *Gerszon Ickowicz malarz z Kielc. Przyczynek do biografii*. Leszek Dziezdzić (Muzeum Historii Kielc) zaprezentował referat *Kielce – Keltz. Historia społeczności żydowskiej – wystawa w Muzeum Historii Kielc, prezentująca 80-letnie dzieje społeczności żydowskiej w Kielcach, poczynając od uzyskania przez Żydów oficjalnego prawa osiedlania się w mieście w 1862 r. do likwidacji kieleckiego getta w 1942 r.* Bartłomiej Gierasimowicz (Archiwum Państwowe w Kielcach) przygotował wypowiedź *Źródła do dziejów ludności żydowskiej w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach – omówienie wystawy*. Również i temu spotkaniu towarzyszyła wystawa *Źródła do dziejów ludności żydowskiej w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach*. Wystawa została przygotowana przez Bartłomieja Gierasimowicza (Archiwum Państwowe w Kielcach).

W środę 28 września 2022 r. odbyło się piąte *Spotkanie ze źródłem archiwalnym*, pt. *Moja rodzina w źródle archiwalnym*. Tematyka spotkania nawiązywała do hasła tegorocznych Europejskich Dni Dziedzictwa, które brzmi – *Połączeni dziedzictwem*. Moderatorem pierwszej części była Wiesława Rutkowska (Archiwum Państwowe w Kielcach). Jako pierwsza wystąpiła Iwona Pogorzelska (Archiwum Państwowe w Kielcach) z referatem *Moja rodzina w zasobach Archiwów Państwowych*. Hubert Czerw (student, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) wygłosił przemówienie *W cieniu zbrodni niemieckiej w Lesie We-*

leckim – dzieje rodziny Kozłowskich. Kolejne wystąpienie, *Dzieje mojej rodziny*, przygotował Piotr Komada (student, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach).

Moderatorem części drugiej była dr hab. prof. UJK Lucyna Kostuch (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach). Kamil Nowogrodzki (student, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) przedstawił referat *Wysiedlenie Skierbieszowa w 1942 roku w świetle wspomnień Moniki Nowogrodzkiej*. Następne prelekcje wygłosili kolejno Krzysztof Pierściński (student, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach): *200 lat historii mojej rodziny* oraz Eryk Prześlak (student, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach): *Życie na wsi – w świetle wspomnień mojej babci Zofii Bugajniak*. Studenci biorący udział w konferencji wzięli udział w projekcie pt. *Moja rodzina* realizowanym w 2022 r. w Instytucie Historii UJK¹. Spotkaniu towarzyszyła wystawa pt. *Skąd pochodzimy – nasze korzenie – materiały archiwalne z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach* przygotowana przez Agnieszkę Jardel (Archiwum Państwowe w Kielcach).

Ostatnie *Spotkanie ze źródłem archiwalnym*, pt. *Zagraniczne cmentarze polskie w źródle archiwalnym*, odbyło się 30 listopada 2022 r. pod Patronatem Honorowym Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Ostatnią konferencję otworzył dr Piotr Sławiński (Archiwum Państwowe w Kielcach Oddział w Sandomierzu) wystąpieniem pt. *Cmentarnictwo na przestrzeni dziejów. Zarys problematyki*. Dr hab. prof. UJK Lidia Michalska-Bracha (Instytut Historii, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) przygotowała referat na temat *Agaton Giller i jego opisy polskich grobów we Francji w II połowie XIX wieku*. Następnie swoje wystąpienie, zatytułowane *Cmentarz Obrońców Lwowa*, miała dr Anna Myślińska (Muzeum Narodowe w Kielcach). Kolejną prelegentką była Maria Domańska-Nogajczyk (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), która przygotowała wypowiedź *Zawiła historia grobowca rodzinnego Jana Stella-Sawickiego (1831–1911) na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie*. Następne wystąpienia należały do Damiana Kozłowskiego (doktorant, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach): *Józef Białynia Chołodecki (1852–1934) – odkrywca grobowca Gertrudy Potockiej*, a także Marka Jończyka (Instytut Pamięci Narodowej): *Cmentarze ofiar Zbrodni Katyńskiej*. Wystąpienie końcowe, *Wspomnienie o zapomnianych cmentarzach*, wygłosiła Grażyna Szkonter („Rodzina Policyjna 1939 r.”). Spotkaniu towarzyszyły dwie wystawy: *...los po obcych ziemiach siał...* – wystawa przygotowana przez Archiwum Państwowe w Kielcach (projekt: Łukasz

¹ E. Majcher-Ociesa, H. Czerw, K. Pierściński, *The fate of ancestors living in the countryside in family accounts and in-home archives The “My Family” Project implemented in 2022 by students of the Institute of History of the Jan Kochanowski University in Kielce*, „Zeszyty Wiejskie”, nr 29, 2023 [w druku].

Guldon, Michał Kubera); *Nie tylko na wileńskiej Rossie* – wystawa ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach (projekt: Anna Knajder-Sowa, Ewa Lewicka).

W ramach cyklu *Spotkań ze źródłem archiwalnym* w 2022 r., organizowanego przez Archiwum Państwowe w Kielcach oraz Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, odbyło się sześć spotkań. Podczas konferencji i sesji o zróżnicowanej tematyce zostało przedstawionych 36 wystąpień, a także przygotowano 8 wystaw. Oprócz referentów z ośrodków organizujących spotkania, Archiwum Państwowego w Kielcach oraz Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach w wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele poszczególnych instytucji kulturowych i naukowych: Muzeum Historii Kielc, Muzeum Wsi Kieleckiej, Muzeum Martyrologii Wsi Polskiej w Michniowie oddział Muzeum Wsi Kieleckiej, Muzeum Narodowe w Kielcach, Instytut Pamięci Narodowej, Towarzystwo Dawida Rubinowicza w Bodzentynie, Kieleckie Towarzystwo Naukowe, „Rodzina Policyjna 1939 r.,” Szkoła Podstawowa nr 18 w Kielcach, Stowarzyszenie rekonstrukcji historycznych „JODŁA” oraz Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach. Cykl *Spotkania ze źródłem archiwalnym* będzie kontynuowany w 2023 r.

DOMINIK SITEK

student, Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach